

1982/83:74**Torsdagen den 3 februari em.**

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

13 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 73)**Anf. 94 BÖRJE STENSSON** (fp):

Herr talman! I tidigare finansplaner har angivits att ett av de centrala målen för den ekonomiska politiken är regional balans. Någon sådan formulering återfinns inte i den finansplan som regeringen förelagt riksdagen inför budgetåret 1983/84.

Visserligen har finansministern i ett frågesvar nyligen – vilket jag fick ta emot, då frågeställaren fått förfall – redovisat att han bläddrat i industridepartementets bilaga till regeringens budgetproposition inför budgetåret 1983/84 och att han därvid funnit en formulering som skulle kunna styrka att han minsann tänkt "regionalt".

För en glesbygdsrepresentant är det oroande att finansministern fått regeringen i övrigt att skjuta över ett i tidigare finansplaner angivet mål, nämligen regional balans, från finansplanens övergripande formuleringar till ett ämne för industripolitiken.

Regional balans är mycket mer än industrisysselsättning. Det är fråga om hela nätverket av samhällsinsatser för att skapa goda förutsättningar för kommuner, näringsliv och enskilda medborgare i alla delar av landet.

Den regionala balansen kan förbättras om åtgärder vidtas från samhällets sida, t. ex. genom att statlig verksamhet decentraliseras. Men den regionala balansen kan dess värre försämrats, om regeringen inte tar till vara de tillfällen som ges att t. ex. vid inrättandet av nya statliga verksamheter förlägga sådana till orter utanför storstadsområdena.

Jag vill nämna ett näraliggande exempel. Varför inte passa på att förlägga det nya statliga energiverket till någon ort utanför Stockholm? I en motion från socialdemokraterna i Östergötland föreslås förläggning av energiverket till detta län – mitt hemlän. Det är bra. Jag har dock en känsla av att det är fråga om spegelfäkteri. Hur starka påtryckningar har mina socialdemokra-

tiska östgötakamrater utövat på det ansvariga statsrådet för att verkligen få energiverket förlagt till Östergötland? Vi förväntar oss att all planering avbryts som nu pågår och som syftar till en fast etablering av energiverket och energiforskningsnämnden till Stockholm. Jag är tyvärr övertygad om att det kommer att krävas en utomordentligt energisk insats från dessa motionärers sida. Förslaget är givetvis värt alla östgötariksdagsmännens stöd. Men alla förstår väl att det som behövs är regeringens stöd, om energiverket skall kunna förläggas till Östergötland. Det är det stödet som jag förväntar mig att socialdemokraterna i Östergötland skall utverka hos regeringen.

I en motion om säkerställande av forskningsresurser till utveckling av vattenbruk har jag och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson understrukt vårt stora importbehov av fisk och fiskprodukter. I viss mån sammanhänger det nuvarande förhållandet med den mycket splittrade organisation som fiskerinäringen fortfarande uppvisar. Jordbruksnäringen kritiseras ofta för att vara alltför starkt organiserad och för att i vissa avseenden inte nära nog monopolställning. Fiskerinäringen borde nog, trots allt, ha tagit åtminstone litet lärdom av jordbruksnäringen. Då hade säkert fler av fiskets förädlingsindustrier funnits kvar i landet. Nåväl, arbete för främjande av fiskerinäringen pågår, och det är bra. Men vad har då tankarna på en ny näring med vattenbruk att göra?

Jo, denna nya näringsgren, vattenbruk, kan med fördel i liten skala idkas i glesbygd och i skärgårdsområden, och den kan på så sätt gynna småföretagsverksamheten. Men för att få räntabla investeringar i erforderliga förädlingsindustrier behövs mycket av samordning och samverkan dessa små presumtiva vattenbrukare emellan. Det torde behövas någon form av stimulansbidrag och kreditgarantier från samhällets sida för att man skall kunna åstadkomma denna samordning och ge skjuts åt en önskvärd utveckling.

I en annan motion som väckts under den allmänna motionstiden har jag pekat på behovet av samordning mellan investeringsbidrag och lån från utvecklingsfonden i olika län. De två stödformerna kan vara aktuella vid start av t. ex. vattenbruk. Ett problem är dock att bestämmelserna för investeringsbidraget och bestämmelserna för utvecklingsfondens finansieringsverksamhet inte medger en kombination av investeringsbidrag och lån från fonden. En förenkling härvidlag kan ha betydelse för företag i många kommuner. För Östergötlands del kan nämnas min hemkommun Ydre samt Kinda och Motala kommuner och vidare skärgårdsområdet. För dessa kommuner och områden har länsstyrelsen i Östergötlands län beslutat att ge investeringsbidrag.

Herr talman! Det här är några regionalpolitiska funderingar, knutna till konkreta orter och förhållanden. Exemplet kunde mångfaldigas och hämtas från skilda håll i vårt land.

Det är av väsentlig betydelse att i riksdagsarbetet och vid beslut i de stora övergripande budgetfrågorna och lagstiftningsärendena söka behålla en levande bild av den verklighet där besluten skall omsättas i människors verksamhet.

Herr talman! Under de år då folkpartiet har haft ansvaret i utbildningsdepartementet har föreningslivet i en del kommuner fått möjlighet att via närradion berätta om sin verksamhet för en radiolyssnande allmänhet i orten. F. n. finns närradion etablerad i 34 orter. I Linköping sänds närradio från Radio Ryd och Sionkyrkan. Det är en utomordentligt bra och programmässigt varierad sändningsverksamhet. I folkpartiets partiprogram hävdas att närradion borde få byggas ut i hela landet. Förutsättningen är givetvis att ett antal föreningar går samman i en närradioförening. Det förefaller inte som om socialdemokraterna ville stimulera en sådan utveckling, och det får vi kanske tills vidare finna oss i. Men vad som är viktigt är att de som har satsat på närradion som ett framgångsrikt sätt att föra ut skilda organisationers och samfunds budskap får regeringens uttalade stöd för fortsatt verksamhet.

Jämsides med att närradioföreningarna får statsmakternas uttalade stöd för fortsatt och utökad verksamhet är det av betydelse att de avgifter som de sändande föreningarna skall betala för sändningstillstånd och sändningstid inte höjs. Det lär vara så, att man inom regeringskansliet överväger en viss omarbetning av avgiftssystemet. Får jag skicka med en förhoppning om att det inte blir fråga om höjningar. Det är f. n. relativt stora ekonomiska och personella satsningar på ideell grund i närradioverksamheten.

I en intervju i tidningen Dagen den 23 september 1982 sade statsrådet Bengt Göransson att han ansåg närradion vara en bra modell, väl anpassad till folkrörelsernas behov. Statsrådet Göransson är folkrörelseman, och jag när en stark förhoppning om hans förståelse och stöd för närradion, för de samfund, organisationer och orter som har sändningar, liksom för framställningar om etablering av närradio på nya orter.

Herr talman! Jag vill framhålla ytterligare en sak i detta sammanhang. Pingstförsamlingen i Linköping har önskemål om att också få sända när-TV från sin verksamhet. Det är en mycket frimodig satsning. Den satsningen bör mötas med tillståndsgivning från regeringens sida.

Anf. 95. BARBRO NILSSON i Örnsköldsvik (s):

Herr talman! I TV-Aktuellts kvällssändning förra onsdagen förekom en mycket positiv rapport. Det handlade om utvecklingen i ett företag, AB Hägglund & Söner i Örnsköldsvik. Hägglund & Söner är ett helägt dotterföretag till ASEA sedan 15 år tillbaka. Här har man under de tre senaste åren kunnat öka antalet anställda med ca 500 personer. Denna tillverkningsindustri inom verkstadssektorn har genom ett omfattande projekt- och planeringsarbete kunnat utveckla sina produkter, hitta nya produkter att tillverka och tack vare en utmärkt marknadsföring kunnat vidga sin produktion. Tidigare var busstillverkningen ett viktigt inslag. Nu är däckskranar, handvagnar och tunnelbanetåg det som fabriceras mest.

En del av efterfrågan på yrkeskunnigt folk inom verkstadssektorn kunde t. ex. Hägglunds omgaende få tillgodosedd genom att ta över ett hundratal arbetare från det nedlagda MoDo Mekan. Det var en stor fördel att få yrkeskunnigt folk så snart. Men en stor fördel var det också att alla från

MoDo Mekan kunde erbjudas en nyanställning.

I övriga fall är det just bristen på arbetstillfällen som är det avgjort största hindret för att nå trygghet och valfrihet på arbetsmarknaden i Västernorrlands län.

De mest oroande förändringarna sker inom vår basnäring skogsindustrin men också inom byggnadsverksamheten. Vår byggsektor förutspåddes en arbetslöshet denna vinter på 27 % i vissa länsdelar. Den ligger nu på 19 %. De friställda är i januari 1983 mer än dubbelt så många som i januari 1977 trots den milda vintern.

Knappast något län i landet är så beroende av skogsindustrin som Västernorrland. Och knappast något har drabbats så hårt av strukturomvandlingen i branschen. Vi har förlorat mer än 7 000 arbetstillfällen sedan början av 1960-talet. Den senaste nedläggningen skedde vid NCB:s fabrik i Köpmanholmen, där mer än 600 personer fick gå den 30 juni 1982.

Våra skogsindustrier är i hög grad exportinriktade. Devalveringen var en behövlig stimulansåtgärd, som underlättar möjligheten att sälja. Men även råvarutillgången är en viktig faktor. Eftersom produkterna från vår skogsindustri har en så utomordentlig betydelse för landets handelsbalans, är det mycket viktigt att vi får fram skogsråvaror till acceptabelt pris. En ökad vidareförädling av träprodukter inom länet och landet skulle också bidra till vidgade säljmarknader.

För transporten av råvaror och sedan färdiga produkter är ett regionalt transportstöd som också omfattar sjötransporter nödvändigt. En annan från både energi- och miljösynpunkt betydande transportled för skog och sysselsättning i norra länsdelen är ett industrispår mellan Husum och Örnköldsvik. Ett positivt beslut om att färdigprojektera och bygga detta industrispår skulle både underlätta transporter och under byggtiden tillföra många dagsverken.

Vi hälsar med stor tillfredsställelse de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som den socialdemokratiska regeringen beslöt om i höstas. I investeringsprogrammet tillfördes Västernorrlands län 45 milj. kr. för objekt som vägar, broar och mindre kraftverk. Vi har inom länet stora projekt som t. ex. Gideåälvens utbyggnad, vägbygget Sörberge-Torsboda – den s. k. Deltavägen – och skogsindustrins utbyggnad, som kunde ge sysselsättning under längre tidsperioder, om de var möjliga att genomföra. Andra exempel är genomfarten i Kramfors och en ny bro över Ångermanälven i Sollefteå.

Vid månadsskiftet januari-februari var antalet anmälda arbetslösa 7 150, vilket motsvarar 5,4 % av arbetskraften. Arbetssökande var 11 900 personer. Men de beredskapsåtgärder som genomförts i Västernorrland har ändå hållit tillbaka antalet arbetslösa. Vi kunde ge ytterligare 260 personer beredskapsarbete i december. Detta är fler än i något annat av de sju skogslänen. Men antalet lediga platser var vid årsskiftet så litet som 315. Det innebär att vi har 23 arbetslösa per ledig plats mot ca 18 i hela landet.

För kvinnorna, och i synnerhet de unga kvinnorna, är läget mycket prekärt. Arbetsmarknaden i Västernorrlands län har av tradition varit mycket industriinriktad och därigenom haft hög manlig dominans. De

områden där kvinnor fått sina jobb har varit och är fortfarande vårdsektorn, handeln och administrativt arbete. Många av dessa arbetstillfällen har funnits att få hos kommun och landsting. I sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg behövs arbetskraft. Här behövs de som tack vare våra utmärkta vårdyrkes-skolor har skaffat sig utbildning för arbetet inom den gemensamma sektorn. Det är väsentligt att få använda sin yrkeskunskap och dessutom uppfatta värdet av att behövas för samhällets verksamhet.

Herr talman! Låt mig göra ett frankt påstående: Alla vi människor har någon form av skor på våra fötter. Vi har många skor hemma i vår garderob. Vi har vissa skor i helgdagssammanhang, andra i arbetet. Somliga behöver riktigt kraftiga skor i sitt arbete, med stålhätta, gummisula osv.

I mitt län har det senaste varslet om arbetsnedläggning kommit just från en skoindustri, nämligen Skokompaniet i Nordingrå. Under perioden mellan den 20 december 1982 och den 27 januari 1983 hade sex andra företag varslat tillsammans 75 personer. Därtill kommer denna skoindustri med sina 33 anställda.

Den milda vintern har inverkat negativt på försäljningen av grövre vinterskor och kängor. Men den har även medfört mindre slitage av arbetsskor, eftersom färre sliter på dem nu. Flera av länets skoföretag måste snabbt få statliga stödbeställningar för att inte ytterligare personal skall friställas i vår. Det är synnerligen angeläget att yrkeskunnig arbetskraft kan få behålla sina arbeten – dels av beredskapskäl, dels för att skofabriksarbetarna skall behålla sitt yrkeskunnande.

I ett läge med svag sysselsättning på flera håll i landet, som jag exemplifierat från Västernorrlands län, är de insatser som arbetsmarknadspolitiken kan göra av största vikt. Förbättringen av arbetslöshetsersättningen, höjningen av KAS, utbyggt utbildningsstöd etc. är betydelsefullt. Utökningen av antalet beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildningen är kanske a och o för vissa unga människor i dag.

Här är det en förutsättning att parterna på arbetsmarknaden är med på dessa insatser. Hittills har det varit så, och parterna har ställt upp bra. Nu inträder ett något mer pressat läge: Om kommuner och landsting måste fortsätta att banta sin sysselsättning och spara även på redan fastställda personalbudgetar, då kommer de fackliga organisationerna att bli mer benägna att säga nej också till t. ex. beredskapsarbeten. På samma sätt är det på den statliga sidan.

Avgörande nu är alltså att vi måste undvika att göra sådana besparingar som ensidigt drabbar sysselsättningen. Om personal friställs kan man inte heller räkna med någon enighet om att tillsätta ungdomar eller äldre på beredskapsarbeten.

Staten har ansvaret för arbetsmarknadspolitiken, och samverkan mellan stat, kommun, landsting och det enskilda näringslivet är här av största vikt, med både den lokala och den totala arbetsmarknaden som arbetsfält. Vi har outnyttjad kapacitet både i industrianläggningar och i fråga om arbetare.

För Västernorrland finns under resten av detta århundrade inget alternativ till skogen som huvudbas för den industriella sysselsättningen. Kan inte

länets kvarvarande skogsnäring ges en säker och positiv utveckling. saknas alla möjligheter att klara sysselsättningen. Däremot gäller inte motsatsen, att det räcker med att klara skogen – därtill är problemen i övrig industri alltför stora. Här vill jag hänvisa till den motion som vi socialdemokratiska ledamöter från Västernorrlands län avlämnat under den allmänna motions-tiden.

Låt mig endast nämna att även i Örnsköldviksområdet har staten sitt ansvar som allmänt ansvarig för den sysselsättningspolitik som skall ta följderna av nedläggningen av NCB i Köpmanholmen. Och för Ådalens del är statliga investeringar helt nödvändiga. Under vintermånaderna kan Västernorrlands län komma upp emot 8 000 arbetslösa, och det är mer än vi tidigare haft. 3 300 i beredskapsarbete och 1 500 i arbetsmarknadsutbildning – siffrorna kan inte öka ytterligare detta år.

Som jag nämnde i inledningen av mitt anförande har vi också positiva inslag i vår arbetsmarknad. Hägglund & Söner i Örnsköldsvik var ju ett sådant exempel. Merparten av deras produktion har kommuner och stat som beställare och består i huvudsak av produkter som används inom kommunikation och transporter. Energikostnaderna har stor betydelse för den industriella utvecklingen, särskilt inom den energiförädlade industrin som är väl företrädd i vårt län. Elektrisk energi utgör där ofta råvara i storleksordningen 20–50 % av förädlingsvärdet. Energi är en norrländsk resurs, som kan få regionalpolitisk betydelse om en lämplig prissättning sker. Vi behöver en regionalpolitiskt motiverad prisnivå på elektrisk energi för Norrlandslänen. Då kan en utveckling också av energiförädlade verksamhet, som elektrolytisk och elektrokemisk industri, bli möjlig.

Därutöver behövs det just nu i länet investeringar – helst någon eller några större investeringar. Utslaget i senaste valet visar att människorna har tilltro till vår nuvarande regering som en garant för sysselsättningen – tilltro och stora förväntningar.

Anf. 96 SIGRID DANIELSSON (c):

Herr talman! Trafikpolitiken kan vara ett led i strävandena till regional balans. Trafikpolitiken kan också vara ett allvarligt hot mot en Orts eller bygds överlevnad. Det stora behov vi har av att kunna förflytta oss mellan olika platser och att kunna transportera gods av olika slag gör trafikpolitiken väldigt viktig i dagens samhälle.

Jämfört med tidigare år, på 1960- och 1970-talen, när många flyttade till större tätorter, har strömningarna nu vänt, och många som ser en möjlighet att flytta tillbaka eller att flytta till mindre orter gör det. Boendemiljön har stor betydelse bl. a. ur social synpunkt. Men ett mera spritt boende kräver en satsning på kollektiva trafikmedel. Det kan tyckas bli kostsamma satsningar på trafikområdet. Men om man härmed kan minska kostnader som man annars får på andra områden och som kanske medför problem och svårigheter för människor, måste det vara motiverat med dessa satsningar på vägar och kommunikationer.

En utveckling av näringslivet och ett utnyttjande av landets totala resurser

framstår som angeläget i och med dagens höga arbetslöshet. Flera småföretag är en utväg ur landets svåra läge. Om dessa företag vill etablera sig i olika delar ute i landet, måste det anses positivt. Kravet på att det skall finnas transportmöjligheter måste vi försöka leva upp till.

Skogens betydelse för landets ekonomi är vi väl medvetna om. Denna näringsgren har samtidigt de allra största kraven på vägstandard och kommunikationsmedel. Virke och olika virkesprodukter fraktas på alla våra vägar och står också för en stor del av järnvägens godstransporter. Om vägkvaliteten försämrats ökar transportkostnaderna, och det är allvarligt när skogsindustrin är i en ekonomiskt pressad situation.

Med utgångspunkt i dessa synpunkter vill jag dra slutsatsen att ett land i regional balans har större möjligheter att utnyttja sina resurser och skapa det bästa välståndet. Trafikpolitiken måste alltså främja denna målsättning, att nå regional balans.

Det är viktigt att 1979 års trafikpolitiska beslut fullföljs. Till stora delar ligger det också fast i budgetpropositionen, men på ett område skiljer det sig, och det gäller Bidrag till drift av enskilda vägar. En stor nedskärning, en besparing på 75 milj. kr., skall genomföras. Detta innebär att bidraget till enskild väghållning fr. o. m. 1984 skall utgå med 50 % av en beräknad kostnad i stället för som f. n. med 70 %. Denna nedskärning betyder för ett län som Värmland, som i jämförelse med andra län har en stor andel enskilda vägar, ett med 4,5 milj. kr. minskat statsbidrag.

De värmländska kommunerna kommer att belastas med att täcka upp dessa statsbidragsnedskärningar, och frågan är om alla kommuner kan bära detta. Om kommunen prioriterar bidraget till enskilda vägar, får kanske andra viktiga kommunangelägenheter stå tillbaka, exempelvis barn- och äldreomsorg. Kommuner med redan hög kommunalskatt får troligen höja denna. Man kan inte riskera att vägstandarden blir alltför låg, och till driften av mindre vägar kommer också förbättringar av broar m. m. för att inte besvärliga hinder skall uppstå. Det kan nämnas att flera kommuner i Värmland inte alls täcker resterande kostnader för väghållningen. De människor som bor utefter en enskild väg får då högre egna utgifter för att kunna komma ut till allmän väg.

Farhågor har uttryckts för att vägar kan komma att avstängas för allmän trafik. Blir statsbidraget lågt, avstår man hellre från detta och tar hela kostnaden för driften själv, med avstängning som följd. Centern har i en trafikpolitisk motion motsatt sig nedskärningar av bidraget till drift av enskilda vägar och i stället föreslagit att bidraget till drift av kommunala vägar och gator inte skall höjas så kraftigt som föreslås. Denna fördelning måste vara riktigare.

Det är redan dåligt ställt med vägstandarden på många vägar där virkestransporter går, och därför är det ännu allvarligare om anslagen ytterligare skärs ned. Om virkestransporter förhindras, leder det till sämre sysselsättning både i skogsbruket och i dess industrier. Exportintäkterna minskas också.

Vissa synpunkter i budgetpropositionen ger anledning till oro. Man säger

att underhållet måste eftersättas på det trafiksvaga vägnätet – enskilda vägar uppgår till 68 % av den totala väglängden. Medan en oförändrad satsning på det trafikstarka vägnätet förordas, vilket är bra, förordas en minskad satsning på de trafiksvaga vägarna, trots att man konstaterar att det innebär ökade transportkostnader. Det ställs också större krav på trafikanterna. Ordspråket att snålheten kan bedra visheten rinner osökt upp i tankarna. Jag skulle vilja uttrycka förhoppningen att det stämmer till eftertanke, men man kan tyvärr befara att det nu kommer att föras en trafikpolitik som leder oss tillbaka till den tid när flyttlassen skulle gå till stora orter och tätbefolkade regioner.

Järnvägarna bör enligt centerns mening utgöra stommen i trafiknätet. De är miljövänliga och energisnåla. Centern har på järnvägsområdet, utöver att vi föreslagit en allmän upprustning av SJ, fäst särskild uppmärksamhet vid de trafiksvaga bandelarna, eftersom dessa undantagslöst finns i mer glest befolkade områden. Att bevara dessa banor medför visserligen en kostnad för samhället, men det har stor regionalpolitisk betydelse. Detta gäller såväl person- som godstrafiken. För småföretagen, som ofta är den lilla ortens livsnerv, kan det ibland vara avgörande för lokaliseringen att det finns möjlighet att frakta gods på järnväg. Ett överförande av även trafiksvaga bandelar till riksnätet vore regionalpolitiskt sett värdefullt.

Det är väsentligt att 1979 års trafikpolitiska målsättning ligger fast. Trafikpolitiken skall vara ett led i strävandena att uppnå regional balans.

Anf. 97 MATS OLSSON (s):

Herr talman! Liksom många talare före mig skall jag ägna mitt anförande åt det egna länet och problemen där.

Studerar man situationen i Blekinge, vilket jag hoppas kammarens ledamöter kommer att göra i den kommande utskottsbehandlingen av de motioner som har väckts, visar det sig att vi har Norrlandsproblem också i "Sveriges trädgård". Tyvärr är vi inne i en negativ utveckling, som med rasande fart skapar problem som länet och kommunerna inte med egen kraft kan lösa.

I december 1982 fanns 4 016 personer i länet som kvarstående arbetssökande, vilket var en ökning sedan december 1981 med 584. Blekinge hade därmed näst efter Norrbotten och Värmland den högsta arbetslösheten i landet. Därtill kan läggas antalet personer som berördes av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, och i december månad stod 8 452 personer utanför den "ordinarie" arbetsmarknaden, vilket motsvarade 12 % av den totala arbetskraften.

Länsarbetsnämnden anger i sin prognos för byggarbetsmarknaden i Blekinge att endast 40 % av hela byggarbetskåren beräknas få arbete under de närmaste månaderna. Svårast blir situationen i den västra länsdelen.

Antalet arbetslösa på varje ledig plats var i oktober månad 37 i Blekinge. Inget annat län hade ett så högt antal. Norrbottens län hade det näst högsta antalet, och för riket som helhet var antalet vid den senaste mätningen 18.

Strukturen på länets industri gör att vi är mycket känsliga. Tillverkningsindustrin svarar för 34 % av sysselsättningen i Blekinge mot 25 % i riket som helhet, medan servicesektorn är betydligt mindre än i riket som helhet.

Länets industri karakteriseras av att de flesta stora företagen är s. k. filialföretag med administration, marknadsföring och utvecklingsarbete förlagda utanför länet. Av industriarbetskraften är ca 75 % sysselsatt inom dessa filialföretag.

Länets största industriföretag har sedan 1975 minskat antalet anställda från ca 16 800 till i dag ca 11 000. Det är en minskning på i runt tal 5 800 jobb, vilket motsvarar nära 35 % av de i industriföretagen verksamma. Bl. a. har Sölvesborgsvarvet och Ericssonfabriken i Olofström lagts ned, och det innebär 850 friställda.

I Karlshamns kommun, som har den högsta arbetslösheten med 7.7 %, har de största metallindustrierna Facit AB, ABU och IFÖ Sanitär AB minskat med ca 1 200 arbetstillfällen på de senaste sex åren.

I Ronneby kommun berörs Kockums Jernverk AB av omfattande strukturförändringar, som slutligen kan komma att innebära friställningar av 850 anställda. Närmast berörs Stålverksdivisionen med 260 anställda genom SSAB:s planer på att flytta tillverkningen av stålämnen för järnvägsräls till Norrland. Facits Bräkne-Hoby-fabrik har friställt 400 av sin personalstyrka på 525, och risk föreligger att fabriken helt upphör.

Den negativa befolknings- och sysselsättningsutvecklingen i Blekinge är också till stor del en följd av nedskärningen i den statliga sysselsättningen. Denna har mellan 1975 och 1980 minskat med 4 % medan den i riket som helhet ökat med 11 %. Särskilt Karlskrona kommun har drabbats av indragningarna inom den statliga verksamheten. Sedan 1950 har antalet anställda vid marinen och Karlskronavarvet minskat med 2 300. Låt mig göra en annan jämförelse: De senaste 30 åren har staten inom den militära sektorn i Karlskrona dragit in arbetstillfällen som motsvarar ett regemente vart femte år. Sysselsättningsminskningen vid marinen förefaller bli ytterligare 500 årsarbeten fram till 1987/88, vilket är långt mera än de 225 som förutsattes i 1982 års försvarsbeslut.

Antalet anställda vid Karlskronavarvet har minskat med nära 1 000. Uddcomb kommer att i slutet på 1983 ha minskat med 500 anställda.

Det behövs – med hänsyn till den minskning som här redovisats – 2 000 nya statliga jobb till Karlskrona för att ersätta vad staten dragit in enbart under 1970-talet. Inte i någon annan kommun i landet har staten plockat bort så många statliga arbetstillfällen som i Karlskrona.

Trots de omfattande nedskärningarna har länet inte kommit i fråga vid utlokaliseringen av statliga verk under 1970-talet och vid utbyggnaden av högskolorna.

Kommunerna och länsmyndigheterna har gjort stora insatser för att hjälpa uppsituationen i Blekinge. Förutom en rad olika åtgärder för att understödja näringsverksamheten har kommunerna satsat på beredskapsarbeten för att hålla arbetslösheten någorlunda nere. År 1982 satsades exempelvis 70 milj. kr. Kommunerna har vilja men inte ekonomisk förmåga att utöka

Torsdagen den
3 februari 1983

*Allmänpolitisk
debatt*

beredskapsarbetena. De har förberett kraftiga ökningar, som kan genomföras om det statliga stödet ökas.

Arbetslöshet och folkminskning medför stora påfrestningar för kommunerna och landstinget. Skattekraften i länet är låg och motsvarar endast 88 % av rikets medelskattekraft. Den totala kommunalskatten är däremot hög, 31:59, vilket är 6 % högre än medelutdebiteringen för riket. Endast Jämtlands län hade högre genomsnittlig kommunalskatt 1982.

Den negativa sysselsättnings- och befolkningsutvecklingen i länet börjar få stora direkta effekter på kommunernas ekonomi. Kostnaderna för beredskapsarbeten samt för socialvård till personer som ställs utan försörjningsmöjligheter ökar. Ett växande antal förtidspensionärer ökar också kostnaderna.

Ett annat exempel är antalet outhyrda lägenheter, som har ökat kraftigt i länet. Enligt bostadsstyrelsens räkning i september 1982 hade Blekinge landets högsta andel outhyrda lägenheter i statligt belånade flerbostadshus. Totalt var 1 144 lägenheter i dessa hus outhyrda.

Från länets sida inriktas ansträngningarna på att få en starkare bas också av medelstora och mindre företag. De allmänna förutsättningarna härför är goda. Blekinge har industriell tradition, yrkeskunnig arbetskraft och väl förberedda industriområden.

Blekinge ligger nära stora industri- och befolkningscentra i Sydsverige och på kontinenten. Länets fyra kustkommuner har alla utmärkta hamnar.

Ett viktigt mål för näringspolitiken i länet är att ta vara på länets råvaror genom ökad förädling och därigenom skapa sysselsättning, bl. a. inom trä-, pappers-, fiskberednings- och livsmedelsindustri. Vidare har turistnäringen goda förutsättningar att utvecklas i länet.

För att långsiktigt åstadkomma en gynnsammare näringsstruktur i Blekinge krävs statens medverkan genom olika åtgärder. Jag vill härmed redovisa några exempel på sådana åtgärder som skulle vara till gagn för att vända den negativa trenden i vårt län.

1. Från näringslivets sida har redovisats investeringsplaner som skulle kunna ge ett betydande sysselsättningstillskott. Genomgående är dock en stor tveksamhet inför de stora kapitalkostnader som investeringarna kräver. Regionalpolitiskt stöd är i flera fall en förutsättning för ett genomförande.

Från länets sida har sedan lång tid tillbaka framhållits betydelsen av att utveckla det regionalpolitiska stödet så, att problemens art och omfattning skulle vara vägledande för insatser och inte en orts geografiska belägenhet.

Herr talman! Regeringen beslöt våren 1982 att lokaliseringsstöd skulle kunna utgå till verksamhet i Olofströms kommun under budgetåret 1982/83. I riksdagsbeslut har dessutom framhållits att problemen på arbetsmarknaden i Blekinge län motiverar att den s. k. undantagsregeln i förordningen om regionalpolitiskt stöd skall tillämpas generöst.

Det är uppenbart att detta är alldeles för kort tid för att det skall avsätta några påtagliga resultat och för att ge rimliga erfarenheter av vad ett

temporärt regionalpolitiskt stöd har för effekter. Beslutet bör därför förlängas till i första hand den 1 juli 1985.

2. Läget i Blekinge är nu så allvarligt att särskilda åtgärder måste vidtas av statsmakten, liknande dem som satts in för Norrbotten och Värmland. För att komma till rätta med problemen krävs samfälliga insatser inom olika områden. En särskild Blekingedelegation bör därför tillsättas av regeringen. I delegationen bör ingå företrädare för berörda departement och myndigheter.

3. Som tidigare påpekats har Blekinge inte kommit i fråga vid utbyggnaden av högskolorna. Detta får anses vara en betydande nackdel för länets fortsatta utveckling. Inom länets industrier finns en högt utvecklad produktion med robotillverkning, stor andel elektronisk utrustning i tillverkningen, datautrustning m. m.

Mot denna bakgrund får det anses som mycket lämpligt att till Blekinge förlägga ytterligare högre utbildning framför allt inom datatekniken och systemvetenskapliga områden.

4. Många av de större industriföretagen i Blekinge är som nämnts filialföretag med administration och utvecklingsverksamhet förlagd utanför länet. Vid personalinskränkningar, förändringar i produktionen till följd av ny teknik m. m. drabbas ofta Blekinge i första hand, eftersom tillverkningsenheterna ligger i länet.

Koncernföretagen i Blekinge måste i större utsträckning ta ansvar för de anställda. I många fall är det möjligt att förlägga annan tillverkning till länet som kompensation för sysselsättningstillfällen som bortfaller.

5. Sysselsättningssituationen i länet nödvändiggör en ytterligare anspänning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under året. En förutsättning för att detta skall kunna åstadkommas effektivt är att personaltillgången anpassas, såväl i planeringsledet som i genomförandeledet.

Det är därför angeläget att arbetsförmedlingarnas resurser i länet förstärks så länge det nuvarande arbetsmarknadsläget består.

6. För att lindra den utomordentligt svåra arbetslösheten på kort sikt fordras utöver det jag redan berört särskilda åtgärder. Ökade anslag för beredskapsarbeten är mot denna bakgrund nödvändiga. Men det är också angeläget att högre tilläggsbidrag för kommunala investeringsarbeten införs och att projekteringsbidrag åter införs, så att kommunerna har möjlighet att göra upp planer och har framförhållning när anslag ges från länsmyndigheterna.

7. Riksdagen har tidigare uttalat att staten har ett särskilt ansvar i de orter där de statliga arbetstillfällena minskat och där staten är en stor arbetsgivare. Detta uttalande har knappast fått någon reell innebörd för Blekinge län. När det gäller områden i landet som i första hand bör komma i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet uttalade riksdagen våren 1982 att följande prioritering bör gälla: i första hand skogslänen, i andra hand sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden.

Vi har i årets motioner givit exempel på åtgärder som skulle bidra till att stärka sysselsättningen inom statlig verksamhet, och vi hoppas att dessa skall

beaktas vid den fortsatta riksdagsbehandlingen.

Herr talman! Innevånarna i Blekinge vill med all kraft medverka till och arbeta för att få ett län som åter kan se framtiden an med tillförsikt, men på egen hand, utan hjälp från regering och riksdag kan länet inte klara sina onekligen svåra problem.

Jag är förvissad om att denna vår gemensamma vädjan från länet inte skall förklinga ohörd när regionala och näringspolitiska satsningar övervägs från statens sida.

Anf. 98 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Även om det inte är så dramatiskt här i riksdagen i kväll, har det under åren varit desto mer dramatiskt i den fråga som jag här tänkte beröra, nämligen varvsfrågan. Under de senaste dagarna har den, inte minst i massmedia, återigen varit föremål för omfattande spekulationer, diskussioner och skrivelser.

En fråga som är så stor och som angår så många människor rör naturligtvis upp känslor och funderingar runt om i landet. Varvsfrågan handlar inte enbart om de få orter dit fartygsproduktionen är koncentrerad utan också om andra orter i landet, inte minst orter med malmbrytning och med stål- och verkstadsindustri. Låt mig ta upp några punkter som berör min hemkommun och framför allt Uddevallavarvets verksamhet.

Vi kan konstatera att Uddevallavarvet är en exportindustri. Man säljer för ungefär 1 miljard kronor under 1983. Det innebär att Uddevallavarvet genom sin produktion bidrar till att förbättra vår valutabalans och därmed är ett viktigt inslag i verksamheten i landet. Jag är övertygad om att det i vårt land behövs en varvsindustri, inte minst mot bakgrund av att Sverige är en ö transportmässigt. Det krävs frakter runt om i världen även i framtiden. När regeringen då har bestämt sig för att varv skall finnas kvar i vårt land, finns det kanske anledning att ge regeringen några ord på vägen när den skall arbeta fram sitt förslag till varvspolitik framöver.

Under de senare åren har i diskussionerna kunnat spåras den inställningen att ingenting fungerar inom varvspolitiken, att inga varv kommer att klara sig. Inte minst förre industriministern Åsling hade den inställningen i sitt anförande i går, där han menade att den socialdemokratiska regeringen ägnade sig åt verklighetsflykt.

Samma inställning har koncernledningen i Svenska Varv. När man har diskuterat Landskronavarvets framtid i samband med det beslut som kommer att fattas under våren har man från Svenska Varvs ledning haft den inställningen att det över huvud taget är meningslöst att ha varv här i landet. Det är beklämmande att en företagsledning, som har så stort ansvar för tusentals människor och deras framtid, har den inställningen. Det är en destruktiv inställning som måste förkastas. Eftersom den har präglat debatten i många år kanske det finns anledning för regeringen att ta sig en funderare på vad det egentligen är för folk som sitter i koncernledningen för Svenska Varv. Om man utgår från att ingenting går, att det över huvud taget

inte finns någon framtid, kan man heller inte arbeta för det, och då blir det bekymmer.

Det är därför angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med varvspolitiken ser över Svenska Varvs organisation och ser till att de olika enheterna Uddevallavarvet, Kockums och Götaverken blir mer självständiga i förhållande till moderbolaget som inte tror på enheternas framtid.

I varvsdebatten har det talats om miljardrullningen till varvsarbetarna och till varvsorterna. Men låt mig då konstatera att de olika subventionerna och stödformerna till allra största delen har satts in för att städa upp efter gamla synder.

I den situation där vi befinner oss – vi vet att marknaden är besvärlig, att världen inte ser ut som vi vill att den skall se ut – har Uddevallavarvet ändå klarat sig hyggligt med tanke på omständigheterna. Jag nämnde att försäljningen under 1983 kommer att uppgå till omkring 1 miljard kronor – enbart exportorder.

Uddevallavarvet har framställts som den stora boven, som förorsakat att Svenska Varv-koncernen har fått problem. Vi brukar få se bilder på supertankern Nanny som Uddevallavarvet byggde och som skulle vara ett avskräckande exempel som visar hur illa ställt det är. Låt mig bara konstatera, herr talman, att under den period som Uddevallavarvet ägde Nanny tillsammans med Munkedals Bruk var den i gång. Man fraktade olja på världshaven. Sedan det statliga rederiet Zenit tog över fartyg från Uddevallavarvet under 1982 har situationen försämrats.

Tillåt mig, herr talman, att fundera litet högt kring det som har hänt under den senaste tiden. När överstyrelsen för ekonomiskt försvar beställer hem olja för beredskapslagring i Lysekil i Brofjorden, befraktas den oljan av utländska rederier, i stället för att svenska staten utnyttjar sina egna fartyg. Vad är det egentligen för politik som bedrivs inom den statliga rederiverksamheten?

Nanny brukar som sagt användas som exempel på att Uddevallavarvet har bidragit till de stora driftsförlusterna för rederiverksamheten. Jag vill då anföra några exempel som visar var den stora förlusten – kanske 600 milj. kr. under 1982 – kommer ifrån.

Det är helt klart att de fartyg som är byggda i olika delar av landet bidrar till förlusterna, men den största delen av förlusterna kommer från inchartrade fartyg, alltså fartyg som det statliga svenska rederiet Zenit har hyrt in från andra rederier. Oavsett om nu staten säger att man skall göra sig av med Zenit och de fartyg som man äger, kommer man även i fortsättningen, om nu marknaden ser ut som den gör, att drabbas av förluster på kanske 200 à 300 milj. kr. på ett år, beroende på att man tydligen har spekulerat i att kunna klara frakter.

Man har alltså chartrat in fartyg – på långtidskontrakt – som man får betala dyrt för, vilket leder till enorma förluster. Oavsett hur man bär sig åt, kommer det att uppstå förluster på rederiverksamheten även i fortsättningen. Uddevallavarvets del av Zenits förluster utgör en mindre del av de omkring 600 miljoner som jag har nämnt.

Uddevallavarvet har gått med vinst under 1982, och för 1983 räknar företaget med en kraftig vinst på varvsverksamheten. Man är väl klar över att marknaden är ganska mörk, men det har kommit in order till varvet. Med den utgångspunkt som jag har talat om, nämligen att det är nödvändigt att se litet ljus på framtiden, tror man på Uddevallavarvet att man skall kunna kamma hem nya order framöver, om man får likvärdiga konkurrensvillkor i förhållande till övriga länder runt omkring i världen.

Genom devalveringen och genom att andra länder också har det kärvat handlar konkurrensen inte om själva fartygsproduktionen. Där står sig Sverige säkert ganska bra. Gentemot Japan och varvsnationerna i Väst-europa klarar vårt land konkurrensen. Det man konkurrerar om är alltså finansverksamheten, bankverksamheten. Vi vet att många länder i världen subventionerar sin varvsindustri genom förmånliga krediter.

Vi tror alltså i Uddevalla att vi kan klara framtiden om regeringen ser till att vi får likvärdiga konkurrensvillkor. Konkurrensförmågan finns. Vi vet att det finns mycket upplagt tonnage runt omkring i världen, men vi vet också att skrotningen ökar. Vi vet att det kommer en ny generation fartyg. Bl. a. arbetar man i Uddevalla med utveckling av nya typer av fartyg som är energisnåla, som kan ta sig in i hamnar som inte är så djupa osv.

När man diskuterar och utvecklar förslag till varvsolitik måste man ändå utgå ifrån att man tror på de människor och det kunnande som finns på de här olika orterna. Utifrån detta får man försöka överleva den svåra situation som råder i världen just nu.

Svenska Varv-koncernen vill tydligen att man lägger ned fartygsproduktionen i vårt land. Låt mig då konstatera några kalla fakta.

I Uddevalla kommun jobbar ungefär hälften av samtliga industrisysselsatta på varvet. Det skulle alltså betyda en enorm katastrof för kommunen och de människor som finns i Bohuslän om Uddevallavarvet skulle försvinna. Det finns egentligen bara ett enda storföretag i Bohuslän, och det är Uddevallavarvet.

Även om det förs en diskussion om att ingenting går och ingenting kan göras, tror vi att varvsnäringen i vårt land har en framtid om man utnyttjar de kunniga människor som finns. Jag tror det är viktigt i detta arbete att man låter de olika enheterna, inte minst Uddevallavarvet, få klara den här situationen. Om man inte tafsar för mycket utan decentraliserar verksamheten och beslutsbefogenheterna till de olika enheterna tror jag att det finns en framtid.

Det är med denna förhoppning vi utgår ifrån att regeringen kommer att presentera ett förslag som är bra för varvsnäringen i vårt land.

Anf. 99 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Den rådande ekonomiska världskrisen drabbar vårt land på ett allvarligt sätt. Den ekonomiska styrka och utveckling som byggts upp under årtionden räcker inte till för att värja oss mot krisens verkningar. Regeringens aktiva krisbekämpande politik skapar större förutsättningar för oss att ta oss ur krisen än vad fallet var under den borgerliga regeringstiden.

Men vi är ändå i hög grad beroende av hur den internationella ekonomiska konjunkturen kommer att utvecklas.

Det finns en aspekt som i den allmänpolitiska debatten om den ekonomiska krisen hotar att komma i skymundan för mera närliggande problem.

Rustningarna åstadkommer väldiga skador redan i fredstid. De leder till skyhögt inflation och massarbetslöshet i stora delar av världen. När man producerar oproportionerligt dyra varor, som aldrig kommer till användning i den vanliga ekonomin, så drar man i stället undan resurser för samhället, skapar obalans, inflation och arbetslöshet. Det finns gott om forskningsrapporter som ger klart besked om att samma summa pengar satsad på civila arbetsprojekt skulle ge mer jobb, mer ekonomisk stimulans än motsvarande militära satsning.

I u-länderna är obalansen ännu mer tragisk. Där är tillgångarna på allt från mat till utbildade människor knappa. Dyra vapen och många soldater bromsar utvecklingsmöjligheterna ytterligare. Dessutom har militariseringen av världen lett till att nya militärdiktaturer kommit till och andra befäst sin ställning. Politisk förföljelse och terror ökar i sin tur kraven på militär upprustning och expansion. Vi lever i en ond cirkel.

Industriländerna formligen prackar på u-länderna sin vapenkultur. 97 % av alla avancerade vapensystem kommer från industrinationerna.

Det är viktigt att regeringen i detta läge – trots moderaternas protester – stoppar den militära upprustningen och i årets budget även inkluderar försvaret i de nödvändiga besparingarna av offentliga utgifter.

Rustningsindustrin runt om i världen har gjort enorma vinster på grund av den väldiga upprustningen och den växande vapenhandeln. Rustningsindustrierna har blivit maktfaktorer både nationellt och internationellt. I vissa länder har en intressegemenskap mellan rustningsindustrin, militärledning och politiker utvecklat sig till ett militärindustriellt komplex.

Världen, har Alva Myrdal sagt, köper sig en allt sämre trygghet till en allt högre kostnad.

Värdet av den internationella handeln med krigsmateriel har under 1970-talet ökat med ca 500 % enligt SIPRI. USA:s andel av världshandeln med krigsmateriel beräknas enligt samma källa till ca 43 % och Sovjetunionens till 28 %.

Det finns ingen internationell betryggande registrering av vapenhandeln. Insynen i och kontrollen över rustningsindustrin och vapenhandeln är helt otillräcklig.

I en nyligen publicerad skrift från den svenska folkrikdagen för fred, där hela den svenska freds rörelsen var samlad, krävdes att ett system för öppen registrering av den internationella överföringen till andra länder av vapen, militära licenser samt utvecklings- och forskningsresurser för militära ändamål skulle komma till stånd. Det krävdes också att någon instans inom FN skall få i uppdrag att sammanställa denna registrering samt föreslå åtgärder för en betydande minskning av den internationella vapenhandeln.

Av stor betydelse är att de svenska bestämmelserna för krigsmaterielexport tillämpas mycket restriktivt. Det måste på allt sätt förhindras att svensk materiel kommer till användning i väpnade konflikter eller där risk finns därför. Den får inte heller utnyttjas där den kan bli använd för att undertrycka mänskliga rättigheter. Vidareförsäljning av svensk krigsmateriel måste på allt sätt förhindras till länder som inte uppfyller våra bestämmelser.

1976 uppgick vår krigsmaterielexport till 502 milj. kr. Det betyder att vapenexportens andel i procent av totalexporten då var 0,62 %. Den har därefter successivt ökat och uppgick 1980 till 2 078 milj. kr. eller 1,59 % av totalexporten. 1981 uppgick krigsmaterieexporten till 1 697 milj. kr. eller 1,17 % av totalexporten. Men det finns risk för att denna minskning inte kommer att bli långvarig. Det finns anledning att befara att den svenska krigsmaterieexporten kommer att öka utöver 1980 års rekord, om inte särskilda åtgärder vidtas.

Det är därför av stor betydelse att regeringen vidtar aktiva åtgärder för att den svenska vapenförsäljningen minskas. Det behövs också en skärpt kontroll över den svenska vapenexporten, så att inga leveranser sker vid sidan av den tillståndsgivning som sker. Det behövs också ökade garantier för att vidareförsäljning av svensk krigsmateriel inte sker till länder som inte uppfyller våra bestämmelser. En förbättrad öppen redovisning är ett betydelsefullt led i denna kontroll. Det är viktigt att riksdagen får en årlig sammanställning över den svenska krigsmaterieexporten, förslagsvis utförd tillsammans med SCB. Det behövs också en förbättrad parlamentarisk kontroll. Den kritik – befogad eller inte – som förekommit under senare tid gör allt detta än mer angeläget.

Det har gjorts invändningar mot en mer aktiv politik från svensk sida på detta område. Man säger att detta skulle gå ut över sysselsättningen här i landet; våra vapeninkomster skulle minska. Det är en kortsynt politik. Den tar inte hänsyn till vad jag anförde inledningsvis, att den vansinniga rustningen och den skrämmande ökningen av vapenhandeln är en av de viktiga orsakerna till den rådande ekonomiska världskrisen. Herr talman! Sverige kan tillsammans med andra länder göra viktiga insatser mot kapprustning och vapenhandel. Detta skulle vara till gagn för att effektivare bekämpa den ekonomiska världskrisen.

Anf. 100 SÖREN HÄGGROTH (s):

Herr talman! Så här i allmänpolitiska debattens elfte timme vill jag göra två reflexioner.

Det ena gäller att rader av ledamöter har gjort vittnesskildringar om krisen i sina län. Det har handlat om varven, beklädnadsindustrin, skogen, m. m.

Det andra är att rader av ledamöter under den här allmänpolitiska debatten har talat väldigt mycket om den enskilda människans frihet. I synnerhet har sådana deklARATIONER basunerats ut från ledamöter på politikens högkant.

Det är en fin tanke att värna om människans frihet, men bara om man menar alla människors frihet. Men det menar inte moderaterna, utan det är en begränsad grupp i vårt samhälle som omfattas av den här friheten. Det är en liten grupp som med feta plånböcker kan köpa sig sin frihet. Den verkliga innebörden i moderaternas budskap om frihet för den enskilde är egentligen ofrihet för de många människorna.

Vi som bor i Norrbotten och malmfälten vet att ännu mer av marknads-ekonomi och ännu mer av självläkande krafter inte leder till någon frihet för människorna i vårt län. Vad upplever alla de ungdomar som i malmfälten tvingas flytta, som har gått utan jobb i årtal och som ser sina bygder utarmas? Vad upplever de ungdomarna för frihet? De vet kanske bättre än andra ungdomar i det här landet att det kallhamrade budskapet "sköt dig själv – låt marknads ekonomin bestämma" inte leder till några lösningar. Därför vill jag ställa frågan till moderaterna – det finns ju åtminstone en kvar i kammaren: Tror ni att det är en mer skoningslös marknads ekonomi som ger dessa människor framtidstron tillbaka? Vi tror det inte. Vi menar att sådana lösningar enbart leder till att malmfälten blir en ödslig bygd – kanske lika ödslig som kammaren är just nu.

Herr talman! Att trygga en framtid för malmfälten är en utmaning och en uppgift för hela nationen. Med tanke på de utomordentligt allvarliga problem och det utomordentligt allvarliga läge vi har skulle det behövas en bred samling över partigränserna när man skall ta sig an denna stora uppgift – inte bara en samling över de politiska gränserna utan också en samling där staten, det privata näringslivet och alla krafter som över huvud taget kan bidra till lösningar medverkar.

Jag skall här något kortfattat beskriva hur läget är.

Enbart i den kommun där jag bor, Kiruna, en kommun med ungefär 28 000 invånare, går i dag 3 000 människor utan jobb. Många av dem har gått arbetslösa sedan länge. Det handlar inte om enbart ett år utan om två år och i vissa fall ännu längre tidsperioder. Vi upplever en ny situation, där hela familjer går utan jobb.

Det andra problemet är den oerhört omfattande utflyttningen, en utflyttning till andra delar av Sverige men också en utflyttning till andra delar av länet, där förutsättningarna att få jobb inte är särskilt mycket bättre. Det kan kanske ändå vara ett sätt att skaffa sig en utkomst under en kort tidsperiod.

När det gäller LKAB-krisen säger de senaste sifferuppgifterna att ytterligare 1 800 människor bör lämna företaget. Med anledning av LKAB-krisen skulle jag vilja säga så här: Tänk om jag hade haft förutsättningar att stå här i kammaren 1974 och säga att 1982 kommer LKAB att ha mycket stora problem. Ingen skulle ha trott mig då. I stället skulle kanske någon ha sagt: Den där borde man nog bura in på något dårhus. När jag står här i dag 1982 och säger att jag tror att det finns en framtid för LKAB, så kanske det å andra sidan finns en del som tänker att det är helt fel.

Jag tror att det värsta som finns när det gäller LKAB:s möjligheter att utvecklas är pessimismen, uppgivenheten, tron att det inte längre kommer

att finnas behov av malm från malmfälten. Det är en alldeles felaktig uppfattning. Vi är medvetna om att man i dag har oerhört stora problem inom stålindustrin, men vi är övertygade om att denna konjunktursvacka kommer att ersättas med ett behov av LKAB-malmen längre fram. Därför måste man när man vidtar åtgärder bygga dem på en framtidstro och inte låta alla åtgärder grundas på antaganden om en nattsvart framtid. För då kommer det att bli oerhört stora problem. Vi vet att LKAB behöver bli mindre. LKAB behöver anpassa sig till framtida marknadsförutsättningar. Men det innebär inte elimination av företaget.

I dag fick jag ett telefonsamtal från min hemkommun. Jag fick veta att man i denna lilla kommun har 400 tomma lägenheter. Det kostar kommunkassan ungefär 10 milj. kr. i år.

Listan på problem skulle kunna förlängas.

Kanske uppfattas vi norrbottningar som ett slags ambassadörer, som bara talar om bekymmer och elände. Så är det inte. Våra rop på hjälp till staten innebär egentligen ingenting annat än att vi begär att vi skall få förutsättningar att själva utveckla och förändra det näringsliv som finns i vårt län. Det är också grundtanken i budskapet i den socialdemokratiska utvecklingsplanen.

När vi vände oss till partiet påminde vi om den tribut som LKAB, vattenkraften, skogen m. m., gett det svenska folkhushållet och framhöll att det är rättvist att vi i ett läge när förutsättningarna på detta område här förändrats och basnäringarna sviktar får hjälp av staten. Det här budskapet förstod man inom arbetarrörelsen. Partiet tillsammans med LO gick i spetsen för att framställa en utvecklingsplan för Norrbotten, som kommer att ligga till grund för en blivande Norrbottensproposition. Jag vill redan nu säga att många människor hoppas på den här propositionen. Det är inte så att vi tror att den kommer att lösa alla våra problem, men vi menar att propositionen skall ge oss avgörande förutsättningar att skapa en framtid i vårt län.

Herr talman! Jag vill peka på några åtgärder som vi menar är nödvändiga för Norrbotten och malmfälten.

Först och främst är det nödvändigt att genomföra en finansiell rekonstruktion av LKAB. Detta företag behöver en ny bas att stå på. Stora ränteutgifter och stora investeringskostnader under åren har gjort att företaget självt inte längre har finansiella resurser att utveckla sig. Därför är det nödvändigt att staten griper in och rejält sanerar företagets ekonomi, och därmed också lägger en grund för att företaget självt skall kunna utvecklas.

Vidare har vi föreslagit ett återbäringsystem för inbetalda arbetsgivaravgifter från gruv- och tillverkningsindustrin i Norrbotten. Det är en åtgärd som kommer att kosta 250 milj. kr. om året, men vi menar att det är en viktig stimulans för att etablera nya industrier och vidareutveckla dem som redan finns. Det är nämligen just inom tillverkningsindustrin som sysselsättningen måste öka.

Vi har också föreslagit ett transportsystem. Det gäller främst godstransporterna, men vi vill också utreda kostnaderna för persontransporterna. Den här frågan är nu föremål för behandling i den regionalpolitiska utredningen,

och vi hoppas att detta skall kunna leda till resultat. Denna fråga är någonting som diskuterats under väldigt många år i vårt län. Detta är en verkligt vital punkt när det gäller att höja konkurrenskraften i näringslivet i Norrbotten.

Utvecklingsplanen omfattar vidare en mängd konkreta investeringsobjekt. Vi anser att SSAB:s strukturplan måste genomföras. De investeringar som vi föreslagit inom LKAB vad gäller vidareförädling, öppnande av nya huvudnivåer m. m. måste realiseras.

En annan avgörande faktor för LKAB:s framtid är sänkta kostnader på malmbanan. Här måste man också erinra om att banan är i ett starkt behov av upprustning och modernisering.

Glesbygden är ett annat stort problemområde. Såsom vi inom socialdemokratin motionerade om i våras är det nödvändigt att man fördubblar glesbygdstödet.

Vidare kommer investeringsprogrammet vid Tekniska högskolan i Luleå på 168 milj. kr. att vara av vital betydelse när det gäller att utveckla och förändra länets ensidiga näringsliv.

Herr talman! Jag skulle också här kunna rada upp en mängd förslag i samband med den aktuella planen. Men jag skall inskränka mig till att säga att både partiets och LO:s högsta ledning har gett planen sin sanktion. Vi menar att allt som vi lovade när vi gick till val skall ligga till grund för Norrbottenspropositionen, även om vi förstår att den just nu kanske inte kan förverkligas i alla delar.

Med vad jag hittills anfört har jag velat belysa att vårt problem inte är bristen på *förslag*. I stället är det så att vi under de sex borgerliga åren fick uppleva en stor brist på *åtgärder*. Det är *en* orsak till att arbetslösheten enbart i Kiruna ökade med 300 % från 1976 och fram till 1982.

Herr talman! Utöver vad jag redan har nämnt finns det i vårt län en stark önskan vad gäller det privata näringslivets medverkan i uppbyggnaden av både malmfälten och vårt län i övrigt. Hitintills är det ju staten som i nära nog alla sammanhang har gått in och tagit ansvaret för sysselsättningen och utvecklingen. Men den kommande Norrbottenspropositionen kommer radikalt att förändra villkoren när det gäller att bedriva näringsliv i vårt län. Därför vänder vi oss nu till näringslivet. Vi vill då säga: De förutsättningar som ni tidigare hävdade inte fanns, de finns nu. Den tid vi nu går till mötes får bli ett test på näringslivets vilja, ansvarstagande och solidaritet vad gäller *en* del av Sverige. I valrörelsen sade man ju bl. a.: Ge oss tillräckligt med förutsättningar, ge oss inte så mycket av pålagor etc., så skall vi ta vårt ansvar. Nu väljer man den önskvärda vägen i vårt län. Därför väntar vi med stort intresse på resultatet.

P. G. Gyllenhammar har ju skrivit en bok som heter Jag tror på Sverige. Jag vill uppmana honom att tro på hela Sverige – också på Norrbotten, för där finns det förutsättningar.

Herr talman! Till slut vill jag bara säga följande. Norrbottningarna är inget gnälligt folk. De är inte galna. De ropar inte på staten i alla lägen. Visserligen talar vi ett klart och rakt språk, men jag tror nog att det ibland friskar upp likt

ett vårregn. Vad vi nu begär är att vi får de förutsättningar som jag har pekat på. Då skall vi bidra med vår tribut till det svenska folkhushållet.

Anf. 101 IRÉNE VESTLUND (s):

Herr talman! Bergslagsområdets speciella problem har berörts tidigare i den allmänpolitiska debatten. Sysselsättningen inom gruvor och stålverk har markant förändrat och försämrat vår arbetsmarknad. Men vad som kanske inte alltid tas upp är den förändring som sker via strukturförändringen inom den offentliga sektorn. Avesta kommun tillhör de områden som fått en alltmer accelererande sysselsättningsminskning allt sedan mitten av 1960-talet, då de statliga myndigheterna – såsom post, tele och SJ – började med sina rationaliseringar och omflyttningar, och fram till i dag då den ena efter den andra industrin slås ut. Den s. k. naturliga avgången eller erbjudanden om förtida pension är metoder som inte medför dramatik men väl ett stort antal undersysselsatta.

Arbetsmarknadsläget motiverar en lokalisering av statlig verksamhet till Avesta. Uppkomna överkapaciteter gör att en betydande sådan satsning skulle kunna göras utan behov av några större satsningar i form av investeringar i samhällskapital. Jag återkommer till det resonemanget.

Det ensidiga näringslivet i Avesta kommun kan beskrivas på följande sätt.

Avesta domineras av en näringsgren, industrin, där ca 40 % av alla sysselsättningstillfällen finns.

Inom industrin domineras Avesta kommun av den tunga basindustrin, där 88 % av de industrissysselsatta fanns hösten 1980. Till tung basindustri har här förts järn- och stålindustri samt trä-, massa- och pappersindustri.

Den dominerande industribranschen i Avesta är järn- och stålindustrin, där 65 % av alla industrissysselsatta arbetar.

Avesta domineras av s. k. koncernföretag. I dag arbetar ca 85 % av alla industrissysselsatta i något av koncernföretagen. I det största koncernföretaget, Avesta Jernverks AB, arbetar 24 % av alla förvärvsarbetande i kommunen och 60 % av alla industrissysselsatta.

Detta senare faktum innebär att alla förändringar inom koncernen som påverkar Avestadelen också innebär att kommunens bas sviktat och att en mycket stor oro utbreder sig inom kommunen.

Avesta måste konkurrera med näraliggande orter om lokaliseringar. Där skulle en temporär uppflyttning till stödområdet B vara en hjälp.

För att på kort och lång sikt förbättra sysselsättningssituationen i området krävs en utveckling av den tekniska utbildningen. Följande utbildningslinjer bör inrättas och utvecklas också i Avesta.

En högre specialkurs i verkstadsteknik och numeriskt styrda maskiner, utbildning för maskinister med inriktning mot fastbränsleanläggningar, utvidgad datautbildning,

utökning av styr- och reglerteknisk linje med högre specialkurs och tvåårig teknisk linje med maskinteknisk och elteknisk gren.

Beträffande vissa av de nämnda linjerna är att säga att det kan vara

lämpligt att de utformas i samarbete mellan skolöverstyrelsen och AMU. Samutnyttjande bör i viss utsträckning vara möjligt när det gäller maskiner och lokaler.

Därför måste också arbetsmarknadsverket ställa medel till förfogande för ytterligare beredskapsarbeten. Det är ju ungdomen som vi här måste värna om.

Högsta prioritet skall ges åt sådana projekt som inte bara har kortsiktiga utan även långsiktiga effekter för sysselsättningen.

Här prioriterar vi naturligtvis också inom kommunen industrilokaler inom ett så hårt utsatt område som Horndal. Vi måste alltså kräva att arbetsmarknadsverket snabbt kommer i gång med utbildningsinsatser i Avestaområdet.

Industrisysselsättningen är självfallet den basnäring som vi liksom andra stöder oss på. Men att, som moderaterna, enbart se den offentliga sektorn som en tärande del av samhället skulle för Avestas del innebära att nya jobb inte skulle kunna skapas inom kommunen.

I likhet med vad som skett på andra krisorter krävs statligt stöd till uppförande av industrilokaler i Avesta.

Ökat statligt stöd till satsningar på fastbränsleområdet behövs. Avesta kommun genomför i linje med intentionerna inom den statliga energipolitiken stora satsningar för att reducera oljeberoendet.

Vissa satsningar på fastbränsle kan ge upphov till betydande positiva sysselsättningseffekter. En snabb övergång till eldning med inhemska fasta bränslen i större skala ställer krav på betydande kapitalinsatser. Övergången till fasta bränslen kan ske snabbare, om staten tar på sig en del av kapitalkostnaderna.

I likhet med vad som skett i Norrbotten bör statligt stöd utgå till den torvbrytning som energiverken i Avesta och Sandviken ämnar påbörja.

För att relativt snabbt kunna uppnå ytterligare positiva sysselsättningseffekter krävs ökat statligt stöd till den fastbränsleanläggning som planeras i anslutning till det befintliga sopvärmeverket i Avesta.

Mot bakgrund av de satsningar som i Avesta genomförts och planeras inom energiområdet är en lokalisering av en statlig energimyndighet till Avesta naturlig. Avesta kommun är en typisk mindre kommun som behöver ha ett statligt stöd för att kunna uppnå den positiva utveckling som är nödvändig även i de här krisområdena.

Anf. 102 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Det här är vår sista allmänpolitiska debatt i detta hus, och jag är förmodligen den siste talaren däri. Åtskilliga ledamöter har tyckt att det är beklagligt att en sådan debatt ebbar ut utan något försök till summering. En gammal fras är ju att "diskussionen får utgöra svar på frågan". Den här debatten har innehållit en del frågor, flera påståenden och ett antal svar, om vilka man skulle kunna säga, som jag tror en gång Gertrude Stein gjorde: "Om detta är svaret, vilken är då frågan?"

En av de frågor som många därvid ställer sig är: Vad är en allmänpolitisk

debatt bra för? – Vi talar här i kammaren först och främst för våra kamrater i riksdagen, därefter för åhörarna, på allmänhetens och på pressens läktare, och vi talar genom protokollet för historien.

Historiskt är detta en *remiss*debatt, anknuten till studiet av regeringens budgetproposition. Det är därför naturligt att ekonomiska problem står i förgrunden, både översiktligt och departementsvis. I stort sett är ju talarlistan också konstruerad på det viset. Men om vi bortser från bataljerna under TV-tiden, så blir resten av debatten ofta en ändlös rad av anföranden utan anknytning till varandra, och inför en beklagansvärt tom kammare.

Även i går fortsatte diskussionen från i höstas om var man skall göra av händerna, den "utsträckta" handen i Olof Palmes version, den "öppna" i Ulf Adelsohns. Som ledamot av Bibelkommissionen har jag naturligtvis ett intresse för händer – någon utsträckt har jag inte funnit där annat än för avhuggning, om den är till förförelse; en öppen hand förekommer däremot i Femte Mosebok 15:11: "Du skall öppna den för Din broder, som trängder och fattiger är." (Jag håller mig till den gamla översättningen.) Det skall enligt sakkunskapen tolkas så att man skall vara frikostig – om jag förstod Ulf Adelsohn rätt inbjöd han Olof Palme att vara frikostig med besparingar.

I detta sammanhang kan man erinra sig Matteus 6:3 om att inte låta den vänstra handen veta vad den högra gör. Det är kanske det Olof Palme gör, när han utfärdar sina offentliga inviter, för en tid sedan till vpk och i går till centern och folkpartiet. Bäst att vara försiktig!

Det finns också *osynliga* händer: En sådan skrev enligt Daniels bok 5:26, 27 på väggen vid Belsassars gästabud: "Man har vägt Dig på en våg och befunnit Dig för lätt." Det är likväl svårt att veta vem ett sådant vitsord i dag skulle syfta på. Inte kan det väl vara Palme och knappast heller Adelsohn och absolut inte Thorbjörn Fälldin. Ullsten har ju nyss blivit vägd och befunnits någorlunda hålla måttet. Möjligen kan det vara fråga om Kjell-Olof Feldt?

"Tryck själv den valkiga handen, ej blott en penning i den", skaldade Snoilsky. Feldt trycker nog gärna den valkiga handen, men några pengar att trycka dit har han nog inte, snarare tvärtom. Frågan om händerna måste därför gå vidare från den humanistiska till den ekonomiska forskningen.

Det var i går uppenbart att både Olof Palme och Kjell-Olof Feldt gjorde sitt allra bästa för att försöka separera mittenpartierna från moderaterna, och Olof Palme antydde svårigheterna att i framtiden samla de tre borgerliga partierna till nya regeringsänsträngningar. Vad vi har upplevt de senaste två åren är ju hur moderaterna blev utmanövrerade av folkpartiet och centern under den underbara natten, och därefter hur folkpartiet och centern blev utmanövrerade av socialdemokraterna, som i sin tur tvangs sätta sig i knät på Lars Werner. En luttrad folkpartist, som regeringen dess bättre låtit oss behålla i riksdagen, Jörgen Ullenhag, gav i går kväll svar på tal, när han fastslog att Sveriges största parti har fört väljarna bakom ljuset och därtill fogade en lista över skillnaderna i uppfattning mellan folkpartiet och socialdemokraterna.

Men trots det demonstrativa avståndstagandet mot riksdagens näst största

parti. som Olof Palme och Kjell-Olof Feldt gav uttryck för, kostade ändå Ulf Adelson på sig att erbjuda regeringen sällskap på "en lång och mödosam vandring som vi egentligen skulle behöva vandra tillsammans". Det är så sant som det är sagt.

Lars Tobisson erkände i går att samtliga partier gjort felet att tro att det i mitten av 1970-talet bara rörde sig om en vanlig konjunkturnedgång. Jag minns att jag i början av den första trepartiregeringens tid baxnade när jag hörde den dåvarande budgetministern säga att läget kräver åtgärder, som många av oss inte är beredda att vidta. Samma oförstående inställning mötte jag själv vid samma tid i forskningsrådsnämnden, när jag ville stimulera forskning för att öka vår beredskap inför de samhällsproblem som kunde förväntas i en stagnerande ekonomi. Varken politikerna eller forskarna var nämnvärt intresserade. Nu är detta inte längre beredskap utan ekonomisk historia. "Too little and too late."

Ingen kan förneka att moderaterna ändå är de som varit mest framsynta och mest orädda, när det gällt viljan att agera raskt och radikalt för att rädda vad som räddas kan. Här riktas beskyllningar om cynism mot detta parti, som är det enda som har tagit på sig att försvara våra barns och barnbarns handlingsfrihet och inte belasta dem med orimliga skuldbördor i framtiden. Jag har här i kammaren flera gånger citerat Fredrik Vilhelm Thorssons ord att "statens medel är andra människors pengar". Statens *skulder* är också andra människors skulder. Framåtskridandet, sade Lars Tobisson i går, är att våra barn skall få det bättre än vi själva haft det. Kan vi säga oss att vi har bäddat för det? Många av de unga tror inte på det, och många av de ekonomiskt insiktsfulla bland dem börjar nu ge sig av härifrån. Utflytningen från Sverige börjar ändra karaktär: Det är inte längre soldyrkande pensionärer som flyttar söderut. Det är de företagsamma som flyttar, bl. a. till England – detta Thatchers England, som i debatten här består en föraktfull fnysning men som i det inofficiella världsekonomimästerskapet har gått från 15:e till 2:a plats.

Kjell-Olof Feldt sade i går, att under den borgerliga eran hade det inte *samtalats* i finansutskottet. Helt sant kan det väl inte vara, men ändå: låt oss hoppas att Arne Gadd – som tillsammans med mig ägnat sig åt den stagnerande ekonomin i forskningsrådsnämnden – nu försöker få till stånd vettiga samtal i finansutskottet om problemens verkliga natur.

Då kanske finansutskottet också kan begrunda sitt uttalande i betänkandet 1980/81:21, där det skrevs: "Utskottet har vid en rad tillfällen i mycket kraftiga ordalag varnat för en utveckling av det slag vi kunnat bevittna i fråga om budgetunderskott och underskott i bytesbalans. --- Utskottet har för sin del tilltro till riksdagens förmåga att fatta beslut som vänder utvecklingen."

Det var kanske ett alltför optimistiskt uttalande. I går sade finansministern att budgetunderskottet ökar, men att infriandet av vallöftena skall "i sin helhet finansieras genom ökade statsinkomster". Detta låter som en specialdestinering av vissa intäkter till bestämda ändamål – en annars inte så ofta accepterad princip, som jag dock inte har någonting emot, men den

Torsdagen den
3 februari 1983

*Allmänpolitisk
debatt*

förefaller rätt ovanlig. Jag fäste mig i höstas vid att Kjell-Olof Feldt talade om "problemen med de ruinerade statsfinanserna" och nödvändigheten att avskaffa underskottet i utlandsaffärerna. Låt oss hoppas att detta skall lyckas – men samtidigt ökar storleken av utlandsskulderna. Jag har tidigare här i kammaran citerat vad Londons borgerskap ristat på en minnestavla över William Pitt d. y. i Guildhall i London: "He repaired the exhausted revenues and invigorated the commerce and prosperity of the country and he had re-established the public credit on deep and sure foundation." Om inte uttrycket hade fått en så grotesk innebörd skulle jag ändå vilja önska Kjell-Olof Feldt "Lycka till!"

Men för att stimulera näringslivet behövs två ingredienser: *förtroende* och *incitement*. Hur skall vi försörja oss i framtiden? heter en liten bok med DsU-numret 1982:14, och det frågar sig nog många. Thorbjörn Fälldin anmärkte att regeringschefen inte nämnt ett ord i debatten om "fondhotet". Såvitt jag kunde finna fick han inget svar – däremot fortsatte det monotona skället på "de aggressiva högerkrafterna" och "moderatens cyniska människosyn". För egen del skulle jag vilja karakterisera den människosyn Gösta Bohman och Ulf Adelsohn gjort sig till tolkar för som sunt förnuft och vanlig människokänedom.

Herr talman! Låt mig sluta detta anförande med en eloge till Thage Peterson. I sina debatter med Nils Åsling under de gångna åren gjorde han på mig intrycket av en förständig man, med god vilja, som fick anstränga sig att verka otrevlig. Om hans förutsättningar som företagsledare kände jag mig däremot mera tveksam. I sitt framträdande i går kväll, för fem åhörare – skall vi inte avskaffa radioapparaterna i det nya huset? – talade han klokt om nödvändigheten av "ett fördelningspolitiskt samförstånd" – gärna det, särskilt mellan generationerna! Men han sade också att "det är inte pengar som saknas i regionalpolitiken i dag, utan det är *idéer* och *förslag* när det gäller att ta i anspråk de pengar som finns". Thage Peterson talade också, på tal om investeringsinsatserna, om "den vändning i industriutvecklingen som är nödvändig och som vi alla hoppas på".

Jag vill inte underlåta att beröra Jörn Svenssons inlägg i debatten, där han underkände den kapitalistiska fraseologi som karakteriserade gårdagens debatt och där han bl. a. ifrågasatte tesen att investeringarna numera ökar antalet jobb, och även tog tag i den känsliga frågan om kortare arbetsdag – i vars förlängning naturligtvis också ligger den arbetsdelning som länge diskuterats ute i Europa och på allra sista tiden även här hemma av socialistiska teoretiker och ekonomer, även om Lena Askling i TV 2 för en timme sedan inte ansåg att Sverige ännu var "moget" för detta.

Till dessa båda talare – och med hänvisning också till William Pitt – skulle jag vilja rikta en maning, en moderat maning, dvs. byggd på sunt förnuft och känedom om vanliga människors sätt att tänka och handla: Tag inte ifrån människorna incitamentet till ökade och bättre arbetsinsatser! Om Thage Peterson anser att det som saknas är idéer och förslag, fundera då på med vilka medel man kan stimulera människor att komma fram med idéer och förslag – och vilka faktorer som kan tänkas göra dem mindre angelägna om

att göra det, i varje fall här hemma i Sverige! På det stadium av teknisk och teknologisk utveckling världen – och vi – nu befinner oss är det inte längre de anonyma *massorna* som representerar framåtskridandet, utan välmotive-
rade, välutbildade medborgare, män och kvinnor som gör det, i små grupper och t. o. m. var för sig. "Framåtskridandet", sade alltså Lars Tobisson, "är att våra barn skall få det bättre än vi själva." Socialdemokraterna talar för en horisontell fördelningspolitik, vi talar mera för en vertikal, mellan generationerna. Vi måste förmodligen försöka kombinera båda. Båda innebär uppoffringar för somliga och lättnader för andra. Den jämlikhet som består i lika möjligheter från starten i skolan och yrkesutbildningen, den är rättvis och rimlig, men därefter måste skicklighet, ambition och energi få sin belöning, om vi inte skall stå kvar med ett land av medelmåttor, samt en del idealister, medan vi får en utvandring till andra länder av en del av våra mest begåvade och företagsamma personer. Avundsjukan är en av våra värsta folksjukdomar. Jag kommer ihåg en sång, som jag hörde Zarah Leander sjunga på Stockholmsutställningen – det måste väl ha varit 1930 – "Han är begåvad, han skall hållas nere". Låt det, tvärtom, bli högt i tak i Sverige. Vi moderater är förvisso inte utan fel; det finns bland oss säkert negativism och kverulans.

Jag vill t. o. m. komma Sören Häggroth till mötes genom att säga att det nog bland oss finns för få, som förstår den personliga upplevelsen av arbetslöshetens elände. För egen del har jag försökt öka förståelsen för detta, från de erfarenheter jag har som läkare. Men ännu mindre än Roine Carlsson är jag tyvärr i stånd att här och nu uttala mig om LKAB:s framtid.

Inom socialdemokratin finns det både visionärer och dogmatiker. Men vi har nyss fått ett sakkunnigt vittnesbörd om att "arbetarrörelsen är helt oförberedd" för det nya läge i vilket vårt land hamnat. Om vi inte snart ser en ljusning, kommer behovet av en politisk borgfred och samling kring det som är gemensamt i stället för odlandet av det skiljaktiga att tränga sig fram och inte kunna avvisas. Det är då uteslutet att något annat parti, inte ens det största, skall kunna förpassa det näst största till något slags isolering. När allt kommer omkring är vi alla först och främst svenskar.

Och därför vill jag, allra sist, anknyta till Berit Oscarssons behjärtade plaidoyer för hennes förträffliga Västmanland – vars socialdemokrater min egen far för länge sedan företrädde i riksdagen – och för firandet av riksdagens 550-årsjubileum i Arboga år 1985. Låt mig om detta, herr talman, säga: Gärna ännu ett jubileum, men först en rejäl, ny Engelbrekt.

I detta anförande instämde Sven Munke (m).

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 74

14 § Kammaren åtskildes kl. 21.11.

Torsdagen den
3 februari 1983

In fidem

*Allmänpolitisk
debatt*

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert